

QADIMGI SIVILIZATSIYANING BUYUK ME'MORIY MO'JIZALARI

Hasanboyev To'raqul Foziljon o'g'li

Jizzax davlat pedagogika universiteti Tarix fakulteti talabasi,

Isroilova Farangiz Abdumannon qizi

Jizzax davlat pedagogika universiteti Tarix fakulteti talabasi

Annotatsiya. Misr ehromlari insoniyat tarixidagi eng qadimgi va barqaror arxitektura yodgorliklaridan biri bo'lib, ularning tashqi ko'rinishi va mustahkamligi asrlar osha saqlanib qolgan. Shu sababli ularni "vaqtga qarshi turuvchi tarix guvohlari" deb atashadi. Ehromlar qadimgi Misr sivilizatsiyasining ilm-fan, memorchilik va diniy qarashlarining rivojlanganligini ko'rsatadigan noyob obidalaridir.

Kalit so'zlar: Misr ehromlari, piramidalar, O'rta Podsholik davri, Xeops ehromi, Xafra piramidasi, Menkaura piramidasi, Sfinks, firavn, qadimgi Misr, memorchilik, tarixiy yodgorlik, Nil daryosi

Qadimgi Sharq sivilizatsiya o'choqlari har bir davrda o'z tarixiy xilma-xilligi, madaniyatlar uyg'unligi va har xilligi, tizimli rivojlanish, taraqqiyot va tanazulli jarayonlarni guvohi bo'lgan maskanlarni o'zida jamlagan. Bunday sivilizatsiya o'choqlari o'zining qaysidur jihatlari bilan tarix zarvaraqlariga kirgan. Jumladan, Xitoy o'zining devorlari, Hindiston xilma-xil madaniyati va dini, Yunoniston-Rim davlatchilikning tizimli boshqariluv tarkibi va demokratiyasi singari Misrni ham o'zining qiziqarli fir'avnlari bilan piramidalari unga o'timishini eslatadi.

Ehromlar asosan miloddan avvalgi 2600-yil atrofida, O'rta Podsholik davrida qurilgan. Ular firavnlarni uchun dafn joyi sifatida xizmat qilgan va keyingi hayotga o'tishlariga yo'l ochgan. Piramidalarning eng mashhurlari Qohira chetidagi Giza

platolarida joylashgan. Ularning qurilishi firavnlarning diniy e'tiqodlari va ijtimoiy mavqeini namoyon etgan.

Gizadagi eng yirik piramida — Xeops ehromi. Uning balandligi 147 metrni tashkil etadi va u dunyoning yetti mo'jizasidan biri sifatida tan olingan. Piramida qurilishi taxminan 20 yil davom etgan. Ilmiy tadqiqotlarga ko'ra, qurilishda qullar emas, balki malakali va ozod Misr ishchilari ishtirok etgan, ularning soni taxminan 10 ming kishini tashkil qilgan[4, 50-52-b.].

Xafra ehromi Xeopsning o'g'li Xafren uchun bunyod etilgan bo'lib, balandligi 136,4 metrni tashkil etadi[2, 33-35-b.]. Uning yonida mashhur Sfinks haykali joylashgan, balandligi 20 metr, boshi odam, tanasi esa sher shaklida yasalgan. Sfinks qadimgi Misr sivilizatsiyasining diniy va ijtimoiy ramzi hisoblanadi.

Menkaura ehromi avvalgi piramidalariga qaraganda kichikroq bo'lib, balandligi 66 metrni tashkil etadi. U ko'proq o'rta podsholik davrining so'nggi bosqichlarida qurilgan va dizayni jihatidan Xeops va Xafra piramidalaridan farq qiladi[1, 45-46-b.].

Ehromlarning qurilishi uchun Nil daryosining o'ng sohilidagi yassi tog'lardan toshlar olib kelingan. Xeops ehromi uchun 2,5 million dona tosh ishlatilgan, ularning har biri o'rtacha 2 tonnadan og'ir bo'lgan[3, 15-b.]. Qurilish jarayoni murakkab me'moriy va matematik bilimlarni talab qilgan: piramidaning asoslari aniqlik bilan tekislangan, toshlar geometriyaga mos tarzda joylashtirilgan.

Ba'zi olimlar ehromlarni energiya manbai sifatida baholashadi, garchi bu nazariyalar ilmiy jihatdan to'liq isbotlanmagan[5, 22-23-b.]. Shu bilan birga piramidalar qadimgi Misrning astronomiya, arxitektura va diniy bilimlarini ham namoyon etadi. Masalan, Xeops piramidasida shimoliy yulduzga aniq yo'naltirilgan, bu esa qadimgi misrliklarning astronomik bilimlarini ko'rsatadi.

Ehromlar nafaqat dafn maskani, balki firavnlarning keyingi hayotga o'tishiga xizmat qilgan diniy obidalar sifatida ham ahamiyatga ega. Piramida ichidagi xonalarning joylashuvi, devor rasmlari va yozuvlar qadimgi Misr diniy e'tiqodlarini

aks ettiradi. Shu bilan birga, ehromlar ijtimoiy tizim va firavn hokimiyatining ramzi bo'lgan. Hozirgacha Misrda jami 119 ta piramida aniqlangan[2, 34-36-b.]. Ehromlar nafaqat qadimgi memorchilikning ajoyib namunasi, balki inson tafakkuri, mehnatsevarligi va madaniyatining rivojlangan darajasini ifodalovchi noyob tarixiy yodgorliklar hisoblanadi.

Xulosa qiladigan bo'lsak, Misr ehromlari dunyo tarixining bebaho yodgorliklari bo'lib, insoniyatning bilim, madaniyat va mehnatga bo'lgan yuksak qarashlarining timsoli sifatida qadrlanadi. Ular tarix davomida o'z salovati va go'zalligi bilan insoniyatni hayratga solib kelmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR YO'XYATI:

- 1.Rahmonov, B. Qadimgi Misr tarixi va madaniyati. Toshkent: Fan, 2015.
- 2.Karimov, S. Misr piramidalar va qadimgi sivilizatsiya. Toshkent: O'qituvchi, 2018.
- 3.Xolboyev, M. Qadimgi Misr memorchiligi va arxitekturas. Toshkent: Fan va Texnologiya, 2017.
- 4.To'raqulov, N. Dunyo mo'jizalari: Misr ehromlari. Toshkent: Sharq, 2020.
- 5.Islomov, A. Misr piramidalar va ularning ilmiy tahlili. Toshkent: Ilm-Fan, 2019.